

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriö rakentaa kestäväää elinympäristöä ja vihreää kasvua. Toiminnan strategiset painopisteet ovat: 1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto, 2. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta ja 3. Kestävä kaupunkikehitys. Hallinnonala tekee läheistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa.

Ilmastomuutoksen hillintä, sen vaikutukset ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohtana on luonnonvarojen säästäminen ja niiden hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti. Pyrkimyksenä on materiaalien suljettu kierto, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, ohjauskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vähähiilistä kierto- ja bionaloutta sekä puhtaita ratkaisuja. Kansallisen tason ratkaisut palvelevat myös viennin edistämistä.

Ilmastomuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosiin 2020—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Suomi vaikuttaa siihen, että Pariisin sopimuksen toimeenpano ja muu ilmastoyhteistyö etenevät sovitulla tavalla sekä EU:ssa että YK:n ilmastosopimuksen puitteissa. Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin uudistamiseen ja toimeenpanoon, joilla varmistetaan 1,5 asteen tavoitteen mukaiset päästövähennämät. Ilmastolain uudistamisella varmistetaan kansallisesti riittävän kunnianhimoiset tavoitteet ja ilmastopolitiikan ennakoitavuus. Vuoteen 2030 ulottuvalla keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmalla edistetään päästövähennystoimien toteuttamista kustannustehokkaasti. Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kasvua ja markkinoita vähähiilisille teknologioille ja ratkaisuille. Ilmastopaneeli tukee ilmastopolitiikan suunnittelua ja sitä koskevaa päätöksentekoa.

Kansallisella ilmasto- ja energiapolitiikalla on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Kaupunkiseutujen rakenteen eheytyä edistetään yhteen sovittamalla maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä huomioiden samalla elinympäristön laatu, sosiaaliset vaikutukset ja kustannustehokkuus.

Toteutetaan toimenpidekokonaisuus, jolla tuetaan hiilijalanjäljen pienentämistä asumisessa ja parannetaan olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta. Jatketaan fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelman ja Pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategia 2020—2050 toteuttamista. Jatketaan vähähiilisen rakentamisen tiekartan toimeenpanoa ja kehitetään rakennuksen elinkaaren aikaiseen hiilijalanjälkeen perustuvaa säädösohjausta.

Luonnon monimuotoisuuden, vesien- ja merensuojelun, luonnonvarojen kestävään käytön ja luonnon virkistyskäyttämömahdollisuuksien sekä maisemanhoidon huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä niin kansallisesti, EU:n tasolla kuin globaalistikin.

Pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren hyvän tilan saavuttaminen edellyttää erityisesti ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämistä, näistä aiheutuvien riskien hallintaa sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Vesiensuojelun tehostamisohjelmalla vahvistetaan vuosille 2022—2027 päivitettyjen vesien ja merenhoidon suunnitelmien toimeenpanoa laajentamalla vaikuttavimpien toimien käyttöönottoa mm. maa- ja metsätaloudessa sekä rakennetuissa ympäristöissä. Ravinteiden kierrätyksen ratkaisuja kehitetään vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja

ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. Ympäristökuormituksen ja vaarallisten aineiden kulkeutumisen vähentäminen edellyttävät valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä.

Luonnon monimuotoisuuden kato pysäytetään ja suotuisa tila turvataan vuoteen 2030 mennessä toteuttamalla Helmi-elinympäristöohjelma sekä tehostamalla muita toimia uhanalaisten lajien ja luontotyyppien suojelemiseksi. Uudistetaan luonnonsuojelulainsäädäntö toimien vaikuttavuuden lisäämiseksi ja pilotoidaan ekologisen kompensaation mahdollisuuksia. Lisäksi pannaan toimeen ilmastoviisaita suojeluratkaisuja osana uutta luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategiaa ja toimintaohjelmaa 2021—2030. Vähennetään luonnon monimuotoisuuden kohdistuvia paineita ja edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä monimuotoisuuden huomioon ottavaa biotaloutta.

Valmistellaan maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön kokonaisuudistusta vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin, joita ovat muun muassa ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen ja liikkumisen murros sekä digitalisaatio. Digitalisaation avulla maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Keskeisenä keinona on rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen kansallisesti yhteentoimivien palvelualueiden ja tietorakenteiden avulla.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittämätön tarjonta nostaa vuokra- ja hintatason korkeaksi. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Jatketaan valtion ja suurten kaupunkiseutujen kumppanuutta kaupunkikehityksessä maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksin ja vahvistetaan niiden sitovuutta. MAL-sopimusmenettely laajennetaan Jyväskylän, Kuopion ja Lahden seuduille. Rakennetaan hiilineutraaleja kaupunkiseutuja, lisätään asuntotuotantoa ja kasvatetaan kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuutta.

Hankkeiden ympäristöä koskevien arviointi- ja lupamenettelyjen sujuvaa etenemistä edesautetaan uudistetun ympäristönsuojelun lainsäädännön toimeenpanolla. Samalla turvataan ympäristönsuojelun korkea taso sekä kansalaisten osallistumismahdollisuudet ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Ympäristönsuojelulain osalta laaditaan arvio lukuisten peräkkäisten uudistusten toimivuudesta ja vaikuttavuudesta vuoden 2022 helmikuuhun mennessä. Lisäksi valmistellaan ympäristöriskien torjuntaan ja ympäristövahinkojen korvaamiseen tarvittavaa ympäristövastuiden toissijaista rahoitusjärjestelmää. Toteutetaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa 2030.

Kiertotaloudesta rakennetaan Suomen talouden perustaa. Toteutetaan vuonna 2021 hyväksytyyn kiertotalousohjelmaa koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisia ympäristöhallinnon alan toimia, päivitettyä valtakunnallista jätesuunnitelmaa ja kansallista muovitiekarttaa. Kiertotalousohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi solmitaan kiinnostuneiden kuntien ja yritysten kanssa vähähiilisen kiertotalouden sopimuksia ja laaditaan yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa skenaarioita mahdollisuuksista edistää Suomen ympäristö- ja elinkeinotavoitteita. Alueet ja kuntien verkostot tarvitsevat myös tukea kiertotalouden edistämiseksi. Kiertotalouden edistymistä seurataan muutenkin aktiivisesti ja kehitetään edelleen jäte- ja tuotetietojärjestelmiä. Materiaalitorin käyttöä laajennetaan. Valmistellaan ja pannaan toimeen kiertotaloutta tukevaa EU-tason ja kansallista jäte- ja tuotelainsäädäntöä koskien jo vireillä olevia lainsäädäntöhankkeita ja komission kiertotalouden toimintaohjelman aloitteita. Jatketaan työtä nykyistä kestävämpien julkisten hankintojen puolesta ja otetaan käyttöön uusia vapaaehtoisia green deal -sopimuksia.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Asunnottomuustilastoinnin ja asunnottomuuteen liittyvien tietojärjestelmien kehittämisen avulla pystytään lisäämään sekä naisten että miesten erityistarpeiden huomioimista. Naisten asunnottomuuden vähentämistä ja asumispolkuja turvataan useiden toimijoiden yhteistyöllä.

Ilmastosuunnitelman sukupuolivaikutusten toimeenpanossa otetaan huomioon erityisesti kaupunkien liikennesuunnittelu ja kulutuksen ohjaukseen liittyvät asiat, lämmityksen tai muiden teknisten keinojen, joukkoliikenteen edistäminen, turvallisuus tai turvattomuus sekä naisten ja miesten ruokatottumusten erojen analysointi, joka vaikuttaa hiilijalanjälkeen.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon.

Kestävä kehitys

Ympäristöministeriö edistää ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotaloutta, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä kestävästä kaupunkikehitystä ja puurakentamista.

Vuoteen 2030 ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman mukaisia toimia toimeenpannaan.

Ravinteiden kierrätysohjelma sekä vesiensuojelun tehostamisohjelma toteuttavat ilmastonmuutoksen hillintää, siihen sopeutumista sekä kestävästä kiertotaloutta ja kestävästä kaupunkikehitystä.

Ympäristöministeriö valmisteli vuoden 2020 aikana yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa strategisen kiertotalousohjelman, jonka toimeenpano alkaa 2021. Tavoitteena on muutos, jolla kiertotaloudesta luodaan talouden uusi perusta

Ympäristöministeriö pyrkii pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden katoa mm. luonnonsuojelulain uudistamisella, Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteillä, pölyttjästrategialla, muilla uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelutoimilla, METSO-ohjelmalla sekä kansallispuistoja laajentamalla ja uusia kansallispuistoja perustamalla.

Vähähiilisen rakentamisen tiekartan tavoitteena on kytkeä rakennusten hiilijalanjälki rakentamisen säädös-ohjaukseen vuoteen 2025 mennessä. Tuetaan rakennus- ja kiinteistöalan kehittymistä vähähiiliseksi tukiohjelmalla. Asuinrakennusten energiatehokkuuden parantamista tuetaan avustusjärjestelmällä sekä pientalojen ja kuntien omistamien rakennusten luopumista öljylämmityksestä. Puurakentamista edistetään toimenpideohjelman mukaisesti. Ympäristöministeriö edistää myös kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ja parantaa eri väestöryhmien asunto-oloja.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat kolme tavoitetta toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

- Itämeren ja vesien hyvä tila on saavutettu
- Luonnon monimuotoisuuden kato on pysäytetty ja suotuisa tila on turvattu
- Elinympäristön kehitys parantaa ihmisten hyvinvointia
- Ympäristöriskit on tunnistettu ja ne hallitaan.

2. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

- Suomi on vähentänyt kasvihuonekaasupäästöjään merkittävästi
- Luonnonvaroja käytetään säästeliäästi ja kestävästi
- Kiertotalous uudistaa yhteiskuntaa
- Rakennusten elinkaari on vähähiilinen ja materiaalitehokas.

3. Kestävä kaupunkikehitys

- Kaupunkiseudut lisäävät alueiden kestävä kasvua
- Lähiympäristöt ovat sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviä
- Asuntoja on eri väestöryhmien tarpeisiin kysyntää vastaavasti
- Kehitys kaupunkiseutujen ja maaseudun välillä on toisiaan tukevaa ja vuorovaikutteista.

Ympäristöministeriön kansainvälisen yhteistyön linjaukset 2021—2023 otettiin käyttöön vuoden 2021 alussa. Ne toteuttavat ympäristöministeriön strategisia vaikuttavuustavoitteita kansainvälisessä yhteistyössä. Tavoitteena on, että ympäristöministeriö on aktiivinen ja vahva vaikuttaja priorisoiduissa ympäristön- ja luonnonsuojelun sekä rakennetun ympäristön kysymyksissä. Linjaukset tukevat pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoitetta Suomesta, joka on kokoaan suurempi maailmalla kunnianhimoisten ympäristö- ja ilmastotoimien edistäjänä.

Päälukon valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2021 varsinainen talousarvio	2022 esitys
35.10.61	<i>Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen</i> (siirtomääräraha 3 v) — sopimusvaltuus	2	1,5
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot</i> (siirtomääräraha 3 v) — myöntämisvaltuus	10	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2020—2022

	v. 2020 tilinpäätös 1000 €	v. 2021 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2022 esitys 1000 €	Muutos 2021—2022 1000 €	%
01. Ympäristöhallinnon toimintamenot	69 723	71 403	76 433	5 030	7
01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 701	35 163	35 717	554	2
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 440	23 975	26 151	2 176	9

	v. 2020 tilinpäätös 1000 €	v. 2021 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2022 esitys 1000 €	Muutos 2021—2022	
				1000 €	%
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	8 352	9 435	12 435	3 000	32
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 230	2 830	2 130	-700	-25
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	259 071	213 576	167 528	-46 048	-22
20. Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)	4 400	1 900	1 600	-300	-16
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	35 390	38 340	25 540	-12 800	-33
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	24 335	24 435	24 735	300	1
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	71 462	67 942	55 219	-12 723	-19
60. Siirto Öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	—	4 000	4 000	—	0
61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	46 792	19 067	10 542	-8 525	-45
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	74 630	56 130	44 130	-12 000	-21
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	2 062	1 762	1 762	—	0
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	78 070	40 403	25 342	-15 061	-37
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 115	6 163	6 692	529	9
04. Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)	7 300	7 300	7 300	—	0
(06.) Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
(30.) Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)	1 000	750	—	-750	-100

	v. 2020 tilinpäätös 1000 €	v. 2021 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2022 esitys 1000 €	Muutos 2021—2022 1000 €	%
32. Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 300	3 300	3 400	100	3
(34.) Avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (siirtomääräraha 3 v)	14 895	—	—	—	0
(37.) Avustukset tuulivoimakaavoitukseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000	—	—	—	0
(52.) Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	7 000	5 500	—	-5 500	-100
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	5 290	6 250	6 250	—	0
(56.) Avustukset asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseksi (siirtomääräraha 3 v)	28 670	9 440	—	-9 440	-100
60. Siirto Valtion asuntorahastoon	0	0	—	—	0
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 500	1 700	1 700	—	0
Yhteensä	406 864	325 382	269 303	-56 079	-17
Henkilöstön kokonaismäärä	929	909	928		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja tukee vihreää kasvua sekä puhtaita ratkaisuja. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestävästä kehityksestä ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään sekä lupa- ja viranomaismenettelyjä tehostetaan.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

— Toteutetaan vuosille 2022—2027 päivitettyjä vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmiä sekä vesiensuojelun tehostamisohjelmaa. Käynnistetään vesienhoitosuunnitelmien tarkistaminen vuosille 2028—2033. Jatketään vuoteen 2026 ulottuvan merenhoidon seurantaohjelman toteutusta ja osallistutaan vuoden 2024 meren tila-arvion laatimiseen sekä merialuesuunnitelman arviointiin ja seurantaan

— Lisätään tietoa pohjavesiin kohdistuvista riskeistä ja suojelutarpeista sekä viimeistellään pohjavesialueiden määrittämis- ja luokitustyötä

— Edistetään valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategian tavoitteiden toteutumista ja kunnostamisosaamista

— Tehostetaan ympäristöllisiä lupamenettelyjä niitä edelleen digitalisoimalla ja parantamalla kemikaaliasioiden huomioon ottamista. Valvontaa jatketaan riskiperusteisesti sekä kemikaalien huomioon ottamista tehostaen ja digitalisointia kehittäen. Toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistä jatketaan

— Alueidenkäytön ja rakentamisen edistämiseksi painotetaan yhdyskuntarakenteen kestävyttä ja toimivuutta, ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista, luonnon monimuotoisuutta ja viherrakenteen jatkuvuutta, rakennetun ympäristön ja maiseman vaalimista sekä elinympäristön turvallisuutta ja terveellisyyttä

— Vahvistetaan pienten ja suurten rakennusvalvontojen välistä yhteistyötä ja tuetaan pienten kuntien sähköisen lupakäsittelyn kehittämistä

— Edistetään kulttuuriympäristön kestävää hoitoa ja käyttöä sekä rakennussuojelua koskevaa viranomaistyötä. Hyödynnetään kulttuuriympäristöstrategian kokemuksia ja tuloksia poikkihallinnollisessa kulttuuriperintötyössä

— Edistetään valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen toimeenpanoa ja tavoitteiden huomioonottamista kuntien kaavoituksessa

— Vaikutetaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseen erityisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla. Edistetään Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa (METSO) sekä pohjoisten metsien suojelua. Toteutetaan Helmi-elinympäristöohjelmaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa soiden suojelemiseksi ja ennallistamiseksi, lintuvesien ja perinnebiotooppien kunnostamiseksi sekä metsä-, pienvesi- ja rantaluonnon hoitamiseksi

— Yhdenmukaistetaan ja tehostetaan toimintatapoja Natura 2000 -verkoston suojelun ja hoidon toimeenpanossa sekä alueiden suojelutavoitteita vaarantavien toimien ennalta ehkäisemisessä.

Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

- Toteutetaan vuonna 2021 päivitetyn ilmastolain tavoitteita ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa
- Edistetään irtautumista fossiilisesta energiasta ja tuetaan vähähiilisiä ratkaisuja alueellisesti ja kunnissa verkostoitumalla ja hyödyntämällä eri rahoituslähteitä
- Tehostetaan jätealan lainsäädännön toimeenpanoa ja varaudutaan EU:n jätesäädöspaketin toimeenpanon ja kertakäyttömuoveja koskevan direktiivin myötä tuleviin muutoksiin
- Edistetään luonnonvarojen kestävää käyttöä ja toteutetaan kiertotalousohjelman, valtakunnallisen jätesuunnitelman ja muovitiekartan toimenpiteitä.
- Tuulivoimarakentamista ohjataan ympäristön, kansalaisten ja kokonaistaloudellisuuden kannalta optimaalisille paikoille
- Toteutetaan ympäristöhallinnon ilmastomuutokseen sopeutumisen toimintaohjelmaa.

Kestävä kaupunkikehitys

- Kaupunkiseutujen vaikutuksiltaan merkittävien yleis- ja asemakaavojen laatimista tuetaan yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi, liikennetarpeen vähentämiseksi sekä palvelurakenteen kehittämiseksi
- Parannetaan kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelun edellytyksiä ja kehitetään yhteistyössä kuntien kanssa maaseuturakentamisen käytäntöjä alueiden erilaisuus huomioon ottaen
- Edistetään kuntien maankäytön suunnittelun ja rakentamisen digitalisaatiota.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2019 toteutuma	2020 toteutuma	2021 tavoite	2022 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	4 696	4 700	4 500	4 000
Soiden suojelu, ha	-	-	-	5 000
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 332	2 409	2 400	2 400
Valtion jätehuoltotyönä ja valtionavustusjärjestelmän kautta toteutetut pilaantuneiden alueiden puhdistukset, kpl	50	43	40	45
Valtion jätehuoltotyönä toteutetut pilaantuneiden alueiden kunnostukset, kpl	4	9	10	10
KAJAK-kohteiden selvitykset ja seuranta	-	-	3	3
Palvelujen ja joukkoliikenteen järjestämistä tukeva taajamarakenne kaupunkiseuduilla (vähintään 20 as/ha alueella asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä), %	64,5	-	64,6	64,6

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 35 717 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä:

- 1) eräitä muovituotteita koskevat markkinointikiellot ja merkintävaatimukset
- 2) erityistä huolta aiheuttavia aineita sisältäviä esineitä koskevan tietojen toimitusvelvollisuuden valvonta sekä siihen liittyvä neuvonta ja tiedotus ja Euroopan kemikaaliviraston kanssa tehtävä viranomaisyhteistyö
- 3) romuajoneuvodirektiivin mukaisten tuotteiden markkina- ja valvontatehtävät
- 4) rakennustuotteet
- 5) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin Ympäristömerkintä Suomi Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämijärjestelmän mukaisten tehtävien hoidosta, Tukesille korvauksiin CE-merkitsemättömien tuotteiden markkina- ja valvonnasta sekä valtionavustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille ympäristöministeriön strategian tavoitteita tukevaan tutkimustoimintaan sekä sidosryhmille ympäristöministeriön strategian tavoitteita tukevaan viestintään ja matka-avustuksiin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaan liittyviin kuluihin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen, hankekohtaisten Life-avustusten ja Life-hankkeiden valmisteluavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa toiminnalleen vuodelle 2022 seuraavat alustavat tulostavoitteet, jotka tukevat pääluokan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Vaikuttavuustavoite

Toiminnallinen tulostavoite

1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

— Edistetään vesien- ja merenhoidon yhtenäistä toimeenpanoa, vahvistetaan toimien toteuttamista vesiensuojelun tehostamisohjelmalla ja uudistetaan vesiin liittyvää tiedonhallintaa. Edistetään meriympäristön hyvän tilan saavuttamista meriluonnon suojelun sekä merialuesuunnittelun keinoin

— Annetaan hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi luonnonsuojelulaiksi ja valmistellaan lain täytäntöönpanoa.

— Kehitetään metsien suojelua ja kansallispuistoverkostoa sekä toteutetaan Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteita

— Toteutetaan etupainotteisesti biodiversiteettisopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteita. Käynnistetään uusi kansallinen biodiversiteettistrategia ja toimintaohjelma 2022–2030

Vaikuttavuustavoite**Toiminnallinen tulostavoite**

2. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

— Edistetään eri sektoreiden lainsäädännön ympäristömenettelyjen sujuvuutta, sähköistetään edelleen lupa- ja valvontamenettelyjä ja kehitetään toissijaisia ympäristövastuujärjestelmiä

— Toimeenpannaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa 2030 sekä edistetään terveydelle haitallisten pienhiukkaspäästöjen ja mustahiilen vähentämistä

— Vahvistetaan kulttuuriympäristöjen ja -maaisemien merkitystä laaja-alaisesti koko yhteiskunnassa

— Annetaan hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi kaavoitus- ja rakentamislaki. Valmistellaan lain toimeenpanon edellyttämiä toimia.

— Kehitetään kokonaisvaltaista rakennetun ympäristön digitaalista tiedon hallintaa toteuttamalla alustan ja kansallisten suunnitelma- ja rakennus tietovarantojen kokeiluversiot sekä kokeilemalla uusien yhteentoimivien rakennetun ympäristön tiedon rakenteiden toimivuutta.

— Toimeenpannaan ilmastolain, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman ja ilmasto- ja energiastrategian tavoitteita ja toimia, jotka ovat linjassa 2035 hiilineutraalius – tavoitteen kanssa. Vauhditetaan kuntien ja alueiden ilmasto- ja kiertotaloustyötä

— Varmistetaan ympäristö- ja ilmastonäkökohtien huomioon ottaminen maatalous-, metsä- ja energiasektorilla sekä muussa biotaloudessa

— Toimeenpannaan ravinteiden kierrätysohjelmaa ja Itämeren alueen ravinteiden kierrätysstrategiaa

— Toimeenpannaan tarkistettua valtakunnallista jättesuunnitelmaa ja muovitiekarttaa sekä kehitetään kiertotaloutta edistävää lainsäädäntöä

— Toimeenpannaan valtioneuvoston periaatepäätöstä kiertotalousohjelmaksi

— Edistetään kestäviä julkisia hankintoja sekä vapaaehtoisten ns. green deal -sopimusten käyttöönottoa

— Edistetään uudis- ja korjausrakentamisen sekä rakennuskannan energiatehokkuutta, rakentamisen laatua, rakennusten kosteusturvallisuutta ja hyvää sisäilmastoa

— Edistetään uusiutuvan energian hyödyntämistä, puurakentamista ja rakennetun ympäristön hiilineutraalisuutta

Vaikuttavuustavoite	Toiminnallinen tulostavoite
3. Kestävä kaupunkikehitys	<ul style="list-style-type: none"> — Valmistellaan toimia rakentamisen ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi — Parannetaan kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen toimivuutta sekä sosiaalista, ympäristöllistä ja taloudellista kestävyyttä — Edistetään asuntomarkkinoiden toimivuutta ja monimuotoisten asuinalueiden kehittymistä <ul style="list-style-type: none"> — Vahvistetaan ihmisten hyvinvointia turvaamalla ja kehittämällä asumisolojen ja lähiympäristön laatua — Vahvistetaan luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksia edistämällä lähiluonnon saavutettavuutta, luonnon virkistyskäyttöä ja kestävää luontomatkailua sekä parantamalla viherympäristöjen laatua — Edistetään kaupungin ja maaseudun kestävää vuorovaikutusta ja monipaikkaisuutta aluerakenteen eriytymisen haittojen torjumiseksi — Käynnistetään valtakunnallinen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehityskuvatyö vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2020 toteutuma	2021 varsinainen talousarvio	2022 esitys
Bruttomenot	26 436	35 972	36 248
Bruttotulot	330	800	531
Nettomenot	26 106	35 172	35 717
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 568		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	18 907		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n tutkimuksen puiteohjelman yhteisrahoitteiset kumppanuudet	600
Jätelain uudistuksen toimeenpano, Tukes	240
Jätetiedon raportointi ja tilastointi -tietojärjestelmähanke (HO 2019 kertaluonteinen)	-1 000
Life-rahoituksen lisäys	1 000
Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	-200
Rakennustuotteiden tuotetestaus, Tukes	100
Romujoneuvodirektiivin mukainen markkinavalvonta Tukesille	302
Tukesin ympäristönsuojelun markkinavalvontatehtävät (siirto momentille 32.01.08)	-330
Tuotteiden ekologisen suunnittelun markkinavalvonta, Tukes	40
YM:n arkiston järjestely (siirto momentille 23.01.01)	15

Ympäristöalan asiantuntija Suomen pysyvään edustustoon Euroopan unionissa (siirto momentille 24.01.01)	-220
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-130
Palkkausten tarkistukset	137
Yhteensä	554

2022 talousarvio	35 717 000
2021 III lisätalousarvio	39 000
2021 talousarvio	35 163 000
2020 tilinpäätös	35 701 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 151 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, Suomen Akatemian rahoittamien yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen sekä virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi siirtomenojen maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahadista.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) kehittää uutta tietoa ja uusia ratkaisumalleja kestäväen kehityksen edistämiseksi valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Ratkaisujen pohjaksi SYKE tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia. SYKE huolehtii myös useista EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä. Jätetietojen raportointivelvoitteet lisääntyvät uudistuneen EU-lainsäädännön toimeenpanon ja jätelain muutosten (2021) myötä. SYKE:lle osoitetaan EU:n uudistuneen markkinavalvonta-asetuksen myötä myös polttoaineiden ja EU-ympäristömerkittyjen tuotteiden markkinavalvontatehtävät.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. SYKE:n toimintamenoista näihin tehtäviin kohdennetaan n. 1 500 000 euroa. SYKE:n toimintameno määrärahaa arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin n. 20 henkilötyövuoden ja erillisrahoitusta n. 16 henkilötyövuoden kustannusten kattamiseen. Muutokset tarkennetaan yhteisen suunnittelun kautta.

SYKE keskittyy kansallisesti Agenda 2030:n toimeenpanossa erityisesti Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -tavoitteen edistämiseen.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Vaikutavuustavoitteet ovat:

- 1) Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

Luonnon monimuotoisuus vahvistuu ja elinympäristöt, mukaan lukien rakennettu ympäristö, parantavat ihmisten hyvinvointia ja terveyttä. Itämeren sekä vesistöjen ja pohjavesien tila paranee. Vesivarojen käytössä ennakoitaan luonnonolosuhteiden muutokset. Kansainvälinen vesiyhteistyö kasvaa. Ympäristöriskit ennakoitaan ja tunnistetaan.

2) Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

Kansalliset ja kansainväliset toimet tukevat hiilineutraaliuden saavuttamista sekä ilmastonmuutoksen sopeutumista. Kierto- ja biotalous vahvistuvat kestäväällä tavalla edistäen vesi- ja muiden luonnonvarojen käytön kestävyyttä, rakennetun ympäristön vähähiilisyttä sekä materiaalien uudelleenkäyttöä ja kierrätystä vähentämällä jätteiden määrää, uudistaen samalla liiketoimintaa ja parantaen kilpailukykyä.

3) Kestävä kaupunkikehitys

Kaupunkiseuduilla ja alueilla tehtävät toimet tukevat ilmastonmuutoksen hillintää, luonnonvarojen käytön kestävyyttä sekä vahvistavat luonnon kirjoa. Asuinympäristöjen sosiaalinen ja ekologinen kestävyys vahvistuu. Kaupunkiseutujen ja maaseutualueiden kehittyminen tukevat toisiaan.

4) Ympäristötiedon käyttämisen vahvistaminen ja tuottaminen

Ympäristöä koskeva tieto on viranomaisohjauksen ja käyttäjien kannalta merkityksellistä, avointa, luotettavaa ja helposti saavutettavaa. Tiedon tuotanto on ennakoivaa. Uudenlaisia teknologioita hyödyntävät toimintamallit tukevat julkishallinnon uudistuksia ja kestävien liiketoimintamallien vahvistusta myös kansainvälisesti.

5) Paikallisten ja alueellisten kestävien ratkaisujen tuottaminen kokeilujen ja verkostojen avulla

Alueelliset ja paikalliset verkostot tuottavat käytännön ratkaisumalleja vahvistaen yhteiskunnan ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä kansallisesti ja kansainvälisesti. Verkostoja tuetaan vuorovaikutteisesti kestävyyttä edistävien murrosten nopeuttamiseksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat tulostavoitteet:

- SYKE varmistaa tieteellisen toimintansa laadun sekä ylläpitää ammatillisten ja tieteellisten julkaisujen määrän suhteessa työpanokseen vähintään nykyisellä tasolla
- SYKE vahvistaa sähköisten tiedonvälityskanavien käyttöä ympäristöä koskevan tiedon jakamisessa
- SYKE huolehtii sekä julkisoikeudellisen että liiketaloudellisen toimintansa kustannusvastaavuudesta
- SYKE huolehtii palvelukyvystään erityisesti tulosohejaavien ministeriöiden sekä aluehallinnon kannalta tarkasteltuna
- SYKE huolehtii toimintaansa koskevan viestinnän laadusta.

SYKE keskittyy toiminnassaan:

- ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen, erityisesti näihin liittyviin ohjausjärjestelmiin ja -keinoihin sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointiin ja seurantaan
- vesistöjen, pohjavesien ja Itämeren suojelun, hoidon ja kestävän käytön edistämiseen sekä Itämereen ja vesiin kohdistuvien paineiden vaikutuksiin ja tilan seurantaan sekä Itämereen ja vesistöihin liittyvien ohjausjärjestelmien ja -keinojen kehittämiseen
- kiertotalouden ja biotalouden kestävyysarviointiin ja edistämiseen ja materiaalien ja energian käytön tehokkuuden lisäämiseen
- luonnonvarojen käytön kestävyysarvioinnin edistämiseen sekä uudentyypisten riskien tunnistamiseen ja ratkaisujen löytämiseen
- luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen ja turvaamiseen, luonnon kestävän käytön ja ekosysteemien toimintaan perustuvien palveluiden ylläpidon edistämiseen ja ratkaisuihin sekä luonnonvarapalveluihin perustuvan liiketoiminnan edistämiseen
- kestävän alueidenkäytön, rakennetun ympäristön ja liikennejärjestelmiä koskevan tiedon tuottamiseen ja jakamiseen, asiakaslisäarvoa tuottavan RYTJ-tietotalustan kehittämiseen ja muiden rakennetun ympäristön tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen sekä käyttötärpeiden yhteensovittamista tukevien ohjauskeinojen arviointiin ja kehittämiseen
- edellä olevilla painopistealueilla SYKE edistää niihin vaikuttavien järjestelmien kestävyysmurrosta systeemisten analyysien ja yhteiskehittämisen avulla.

Taloudellisuus

SYKE:n tuloarvio vuodelle 2022 on 34,5 milj. euroa. Tuotoista 3,9 milj. euroa kertyy maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloista, joista vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan noin kolmannes.

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kertynee 8,6 milj. euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja 22,0 milj. euroa. EU:n osuus yhteistoiminnan kustannusten korvauksista on 3,5 milj. euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista 3,5 milj. euroa.

Tuottavuus

SYKE parantaa tuottavuutta kehittämällä verkostoyhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti, uudistamalla toimintaprosessejaan ja tietojärjestelmiä sekä laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja. Tuottavuutta nostetaan myös tukitoiminnoissa mm. hanke- ja henkilöstöhallinnon prosesseja kehittämällä.

Merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään kansallisten tutkimusinfrastruktuurilinjausten mukaisesti, osallistutaan Euroopan rannikkoekosysteemien tutkimusinfrastruktuurin (JERICO) kehittämiseen, jota esitetään eurooppalaisten tutkimusinfrastruktuureiden strategiafoorumien tiekartalle (ESFRI). Koko ympäristöhallinnon tuottavuutta parannetaan muun muassa kehittämällä ympäristön seuranta- ja tietojärjestelmiä sekä lisäämällä seurantaan perustuvan raportoinnin automatisointia ja tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä. Uudet toimintamallit parantavat tuottavuutta myös aluehallinnon vastuulla olevissa tehtävissä.

Tuottavuutta parannetaan myös monipuolistamalla valtion tutkimuslaitosten, yliopistojen ja yritysten kanssa tehtävää tutkimusyhteistyötä sekä kehittämällä yhdessä seurantamenetelmiä ja hyödyntämällä

seurannassa uusia yhteistyömalleja sekä lisäämällä edelleen toimitila-, laboratorio- ja tutkimusinfrastruktuuriyhteistyötä.

SYKE:n kokonaihenkilötyövuosien arvioidaan olevan 606 vuonna 2022. Toimintamenomomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä vastaa 259 henkilötyövuotta. Henkilöstön kokonaismäärä riippuu ensisijaisesti ulkopuolisen rahoituksen kehittymisestä. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden sekä käytettävissä olevan rahoituksen mukaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuodet vuosina 2020—2022

	2020 toteutuma	2021 arvio	2022 arvio
	599	565	606

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2020 toteutuma	2021 varsinainen talousarvio	2022 esitys
Bruttomenot	57 691	63 890	60 691
Bruttotulot	32 276	36 000	34 540
Nettomenot	25 415	27 890	26 151
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 882		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 906		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2020 toteutuma	2021 varsinainen talousarvio	2022 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	15 090	12 100	14 500
— EU:lta saatava rahoitus	2 859	4 000	3 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	4 315	3 800	4 000
Tuotot yhteensä	22 246	19 900	22 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	31 286	27 639	31 429
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-9 022	-7 739	-7 739
Omarahoitusosuus, %	29	28	30

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

--	--	--	--

Arandan huoltoinvestoinnit	240
EU-ympäristömerkin markkina- valvonta	70
Jätelain uudistuksen toimeenpano	320
Liikennepolttoaineiden markkina- valvonta	95
Ympäristötiedon tiedonhallinnan modernisointi	1 450
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-118
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-konsernin liikelaitosten vuokrissa	12
Palkkausten tarkistukset	107
Yhteensä	2 176

2022 talousarvio	26 151 000
2021 III lisätalousarvio	202 000
2021 talousarvio	23 975 000
2020 tilinpäätös	23 440 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 435 000 euroa.

Selvitysosa:

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2022 talousarvio	12 435 000
2021 III lisätalousarvio	3 000 000
2021 talousarvio	9 435 000
2020 tilinpäätös	8 352 269

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 130 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) avustuksiin valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisesti avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin
- 4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen
- 5) kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään yleisavustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille sekä valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille niiden perustoimintaan. Määrärahalla tuetaan myös saariston ympäristönhoitoa sekä saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa. Lisäksi määrärahalla tuetaan kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistäviä valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittäviä hankkeita. Harkinnassa huomioidaan avustuksen tarpeellisuus toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä yhteisön talouteen ja muihin tukiin nähden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsästäjäliitto ry	-100
Pidä Saaristo Siistinä ry	-500
Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry	-100
Yhteensä	-700

2022 talousarvio	2 130 000
2021 talousarvio	2 830 000
2020 tilinpäätös	2 230 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

Tavoitteena on erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää vesiin kohdistuvia paineita, kuten ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta sekä pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristö- ja terveysriskejä.

Itämeren ja vesien suojelua ohjaavat kuuden vuoden välein tarkistettavat vesien- ja merenhoidon suunnitelmat sekä kansainväliset sitoumukset. Suunnitelmien ja sitoumuksien toimeenpanoa vahvistetaan vesiensuojelun tehostamisohjelman (Veden vuoro -ohjelma) toteutuksella. Ohjelmalla vähennetään ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta ja niistä aiheutuvia riskejä vesistökuormitukseen, maa- ja metsätalouden toimenpitein, saneeraamalla Itämeren hylkyjä, kehittämällä kaupunkivesien hallintaa sekä vahvistamalla kuormituksen vähentämisen vaikutuksien tietoperustaa Saaristomerellä. Vedenalaisen meriluonnon inventoinneilla (VELMU) tuetaan Itämeren suojelutoimien kohdentamista ja ohjataan luonnonvarojen kestävä käytön suunnittelua. Jatketaan vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan uudistusta. Jatketaan yhteistyötä Itämeren suojelukomission (HELCOM) toimenpideohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi.

Ympäristölupien ja ympäristöllisten arviointien käsittelyä tehostetaan. Tavoitteena on, että investointihankkeiden ympäristöä koskevat lupa- ja arviointimenettelyt etenevät sujuvasti ympäristönsuojelun korkeasta tasosta tinkimättä.

Toimeenpannaan Suomen arktisen politiikan strategiaa meriympäristöön liittyen toteuttamalla Arktisen Neuvoston meriympäristönsuojelutyöryhmän (PAME) työohjelmaa. Tärkeimmät

painopistealueet liittyvät kesken Pohjoisen jäämeren suojeluun, arktisen meriroska-toimintaohjelman toimeenpanoon, sekä ilmastonmuutoksen seurausten vaikutuksiin arktiseen meriympäristöön.

Käynnistetään Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategia ja toimintaohjelma 2022—2030 YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian pohjalta. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä etenkin osana Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutusta sekä EU:n metsiensuojelun velvoitteita.

Jatketaan Helmi-elinympäristöohjelman 2021—2030 toimeenpanoa hallitusohjelman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla uhanalaisia luontotyyppisiä kuten perinnebiotooppeja, lintukosteikkoja, rantoja, pienvesiä, lehtoja ja muita metsäisiä ympäristöjä. Lisäksi parannetaan luontotiedon laatua ja sen saatavuutta luontotyyppi- ja lajistoinventointien, seurannan sekä tiedonhallinnan kehittämisen avulla. Kohdennetaan suojelutoimet Suomen luonnon keskeisten uhkien torjumiseksi ja viestitään tuloksista aktiivisesti. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua ja kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämistä jatketaan.

Uhanalaisten lajien suojelua toteutetaan mm. turvaamalla kiireellisesti suojeltavien lajien esiintymiä ja hoitamalla niiden elinympäristöjä. Suomen arvokkaiden perinnebiotooppien inventointi valmistuu, kohteet luokitellaan kolmeen arvoluokkaan ja niiden hoitoa tehostetaan.

Pilaantuneiden riskikohteiksi luokiteltavien maa- ja pohjavesialueiden selvityksiä ja puhdistuksia edistetään valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman mukaisesti. Kiireellisiä isännättömiä kohteita kunnostetaan pilaantuneiden alueiden puhdistamiseen osoitetuilla määrärahoilla ja öljysuojarahaston JASKA-hankkeen kautta. Jatketaan käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) tarkempia kohdetutkimuksia, riskinarvioiteja sekä vastuuselelyksiä, jos määrärahaa on käytettävissä.

Varaudutaan merkittäviin ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusriskeihin sekä jatketaan riskejä aiheuttavaan yritystoimintaan liittyvien toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämistä.

Ilman epäpuhtauksista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään. Jatketaan kansallisen ilmansuojeluohjelman 2030 toimeenpanoa.

2. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosien 2030 ja 2050 ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Vaikutetaan aktiivisesti Pariisin ilmastopimuksen toimeenpanoon ja muuhun kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön. Osallistutaan aktiivisesti EU:n 2030 ilmasto- ja energialainsäädännön uudistamiseen ja valmisteluun vastaamaan vähintään 55 prosentin 2030 päästövähennystavoitetta ja 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta.

Päivitetyllä ilmastolailla on vahvempi ohjausvaikutus. Ilmastolain edellyttämän keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) toimeenpano etenee; KAISU:n kustannustehokkailta ja vaikuttavilla toimenpiteillä tavoitellaan osaltaan hiilineutraalia Suomea vuonna 2035. Suomen ilmastopolitiikan tavoitteiden toteutumisesta ja toimista raportoidaan eduskunnalle ilmastolain mukaisesti.

Ilmastotoimien kustannustehokkuus sekä EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen edellyttävät tuekseen tutkittua tietoa. Tuetaan ilmastopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa kansallisen ilmastopaneelin avulla.

Kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tapoja edesauttaa vähähiilisiä ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä innovaatioita julkisella sektorilla sekä kuluttajavalinnoissa. Vauhditetaan kuntien ja alueiden ilmastotyötä sekä tuetaan samalla niiden toimeliaisuutta ja uusien työpaikkojen luomista.

Jatketaan toimia kiertotalouteen siirtymiseksi mm. Kiertotalousohjelman toimia toteuttamalla, lainsäädäntöä ja vapaaehtoisia sopimuksia kehittämällä, hyödyntämällä ja kehittämällä sähköisiä alustoja ja tietojärjestelmiä sekä toteuttamalla kokeiluja. Tavoitteena on vähentää uusiutumattomien luonnonvarojen kulutusta, kaksinkertaistaa resurssituottavuus sekä kaksinkertaistaa materiaalien kiertotalousaste vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteilla ja toimilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä, luonnonvarojen kulutusta ja jätteiden syntyä sekä hillitään luontokatoa.

Jatketaan ravinteiden kierrätysohjelman (RAKI) toimeenpanoa, jolla tehostetaan biomassojen ja jätevesien ravinteiden talteenottoa ja hyödyntämistä, edistetään haitta-aineita vähentävien menetelmien ja ravinteita kierrättävien yhteistyökokonaisuuksien syntymistä sekä ravinteiden kierrätyksen uudenlaisia ohjauskeinoja fosforivarojen säästämiseksi sekä vesien ja Itämeren hyvän tilan saavuttamiseksi.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja torjunnan järjestämisestä, näihin toimiin välittömästi liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä sekä avustusten takaisinperinnästä johtuvista oikeudenkäynneistä ja konkurssimenettelyistä aiheutuviin menoihin
- 2) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjen kansainvälisten jätesierrojen jätteet palautetaan tai käsitellään asianmukaisesti, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta
- 3) menoihin, jotka liittyvät likaantuneiden eläinten hoitamiseen varautumiseen öljy- ja kemikaalionnettomuuksien yhteydessä
- 4) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat valtiolle ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja jälkitoimista ympäristön pilaantumisesta tai muusta haitallisesta muuttumisesta johtuvissa vaaratilanteissa. Viranomaisten tarve toimia koskee erityisesti maksukyvyttömyystilanteita ja tilanteita, joissa vastuutaho on tuntematon tai tavoittamattomissa. Viranomaiselle aiheutuvat kustannukset ovat tapauskohtaisia ja vaikeasti ennakoitavia. Kustannusten takaisinperintä laissa määritellyltä vastuutaholta voi asian luonteen vuoksi olla vaikea toteuttaa.

Ympäristönsuojelulain 182 a §:n mukaan valtion valvontaviranomainen voi ryhtyä välttämättömiin toimiin ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi, jos pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuu tai uhkaa aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle tai ympäristölle ja jos tarvittavien toimien suorittaminen ei kuulu pelastuslain nojalla pelastustoimintaan. Toimiin voidaan ryhtyä, jos toimien toteuttamista ei voida varmistaa tavanomaisessa hallintopakomenettelyssä tai jos toiminnasta vastaavaa tahoja ei saada selville. Säännös tuli voimaan 1.1.2019.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesierojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99. Korvauksia arvioidaan saatavan 150 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vesiensuojelun tehostamisohjelman toteuttaminen	-500
Öljystä likaantuneiden lintujen hoito	200
Yhteensä	-300

Momentin nimike on muutettu.

2022 talousarvio	1 600 000
2021 talousarvio	1 900 000
2020 tilinpäätös	4 400 000

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 540 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon sekä yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon ja hoidon tukemiseen
- 2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSU) toimeenpanon edistämiseen
- 3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon sekä niihin liittyvien työryhmien toimintaan, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen sekä vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen
- 4) luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvään suunnitteluun ja kunnostamiseen
- 5) enintään 120 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin, edellä olevien perustelujen mukaisesti tehtäviin

6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää kohdissa 1)–3) myös avustusten ja muiden tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta. Määrärahalla tehostetaan METSO-ohjelman toteutusta ja soiden suojelua sekä inventoidaan, tehdään hoitosuunnitelmia ja seurataan uhanalaisia ja luonnonsuojelulain suojeltavia luontotyypppejä, perinnebiotooppeja sekä Natura-alueiden harjumetsiä. Toteutetaan luonnonsuojelun kehittämiseksi tarvittavat selvitykset. Toimeenpannaan lajiensuojelun toimintaohjelmaa ja uutta pölyttäjätstrategiaa.

Määrärahaa käytetään pääosin Helmi-elin ympäristöohjelman toimeenpanoon. Ohjelmalla suojellaan, kunnostetaan ja hoidetaan etenkin soiden, lintukosteikkojen, perinnebiotooppien, pienvesien, rantojen ja metsäisten elinympäristöjen heikentyneitä kohteita ja parannetaan uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelutasoa. Ohjelman puitteissa parannetaan myös luonnonsuojelua edistävän luontotiedon laatua, kattavuutta ja saatavuutta.

Maatalouden ympäristökorvausten kohdentamisen tueksi viedään päätökseen valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi koko maassa vuoden 2022 aikana. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Toteutetaan maa-ainesten kestävään käyttöön ja maa-ainesten ottoalueiden kunnostukseen liittyviä hankkeita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	-12 600
Tasomuutos	-200
Yhteensä	-12 800

2022 talousarvio	25 540 000
2021 talousarvio	38 340 000
2020 tilinpäätös	35 390 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 735 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Itämeren ja vesiensuojelun sekä niitä ohjaavien vesien- ja merenhoidon suunnitelmien ja toimeenpanon edistämiseen sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseen
- 2) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön edistämiseen
- 3) ravinteiden kierrätyksen edistämiseen vesien rehevöitymisen vähentämiseksi

- 4) maaperänsuojeluun ja ympäristön kunnostustoimintaan liittyvän tutkimus-, riskinarviointi- ja -hallintatoiminnan kehittämiseen sekä seurantaan ja maaperän- ja vesiensuojelun päivystysajan korvausten maksamiseen
- 5) ympäristötehtävien näytteenoton, laboratoriopalvelujen, tiedonhallinnan ja muiden palvelujen hankintaan
- 6) ympäristötiedon tuottamiseen
- 7) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen
- 8) päästövähennystavoitteisiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvityksiin sekä ilmastopolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon
- 9) ilmastonmuutoksen hillinnän edistämiseen alueidenkäytössä
- 10) kiertotaloutta ja biotaloutta edistäviin kehittämistehtäviin ja hankkeisiin
- 11) kierrätystä edistävän sääntelyn ja ratkaisujen valmisteluun
- 12) enintään 180 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta enintään 22 henkilötyövuotta määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 7) sekä 158 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen muiden kohtien tehtäviin
- 13) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 14) ekologisen kompensaaation pilotoimiseen liittyviin kuluihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Määrärahaa saa käyttää myös avustusten ja muiden tukien maksamiseen.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesiensuojelun tehostamisohjelma	4 500 000
Itämeren ja vesien suojelun edistäminen	4 390 000
Ympäristötehtävien palvelujen hankinta	4 125 000
Ympäristön kunnostamisen ja maaperänsuojelun kehittäminen	1 350 000
Ympäristötehtävien ohjaus ja kehittäminen	1 200 000
Kiertotalouden edistäminen	5 920 000
Ilmastopaneeli ja ilmastohankkeet	910 000
Ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resurssit	2 340 000
Yhteensä	24 735 000

Määrärahasta käytetään 8 890 000 euroa vesien ja Itämeren suojelun edistämiseen, vesiensuojelun tehostamisohjelmaan, vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden

kannalta tärkeiden alueiden kartoitukseen (VELMU-ohjelma), Life IP BIODIVERSEA -hankkeen toteuttamiseen, pohjavesien ja pienvesien suojelun edistämiseen, pohjavesialueiden määrittämiseen ja luokitteluun sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseen. Määrärahaa käytetään myös toimenpiteisiin, joilla tehostetaan ravinteiden kierrätystä Itämeren ja vesien suojelemiseksi.

Määrärahasta käytetään ympäristöhallinnon tarvitsemien laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien sekä vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan palveluiden hankintaan 4 125 000 euroa.

Määrärahasta käytetään 5 920 000 euroa valtioneuvoston hyväksymän strategisen kiertotalousohjelman toimeenpanoon ja muuhun kiertotalouden edistämiseen.

Määrärahasta käytetään 1 350 000 euroa maaperänsuojeluun sekä pilaantuneisiin maa- ja pohjavesialueisiin liittyvään tutkimus- ja kunnostamistoimintaan ja niiden kehittämiseen.

Määrärahaa käytetään myös kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin, uuden keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmisteluun ja toimeenpanoon ja kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittamiseen. Ilmastopaneelin toimintaan käytetään vuositasolla 750 000 euron määräraha, jolla varmistetaan mm. tiedesihteeristön toiminta ja hankerahoitus.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (Kaisu) toimeenpano	-1 000
Kiertotalouden edistämishankkeen toteuttaminen (HO 2019)	300
Kiertotalousohjelman toteuttaminen	5 000
Kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittaminen	-4 000
Pilaantuneiden alueiden kunnostus: Vanhat kaivosalueet ja öljypilaantuneet alueet	-1 000
Ravinteiden kierrätys -hanke (HO 2019 kertaluonteinen)	-1 000
Vesiensuojelun tehostamishankkeen jatko (HO 2019)	4 500
Vesiensuojelun tehostamishankkeen toteuttaminen	-2 500
Yhteensä	300

2022 talousarvio	24 735 000
2021 III lisätalousarvio	1 750 000
2021 talousarvio	24 435 000
2020 tilinpäätös	24 335 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 55 219 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien kulttuurikohteiden käytön, hoidon, ennallistamisen, seurannan ja opastustoiminnan menoihin sekä yksityisten suojelualueiden hoitomenoihin

2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla sekä kulttuurihistoriallisilla kohteilla niiden suojelu- ja käyttötarkoitusta palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta

4) tietojärjestelmien, mukaan lukien luonnonsuojeluhallinnolle yhteisten ULJAS-paikkatietojärjestelmien, kehittämiseen ja ylläpitoon.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Toiminnan vaikuttavuustavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

- Lajien ja luontotyyppien suojelutaso paranee ajantasaisen tiedon mukaan priorisoiduilla toimenpiteillä
- Natura 2000- ja luonnonsuojelualueverkoston luontoarvojen tila paranee
- Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden arvo säilyy
- Luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2020 toteutuma	2021 arvio	2022 tavoite
Helmi-ohjelmaan sisältyvä soiden ennallistaminen ja perinnebiotooppien kunnostus, osuus hallituskauden tavoitteesta (yhteensä 14 000 ha), % ¹⁾	14	45	85
Luontotyyppi- ja lajitiedon laatu, osuus tiedosta ajantasaista, %	61	65	80
Natura-alueiden (yhteensä 1 121 kpl) tila-arviointien (NATA) lukumäärä, kpl	110	25	25
Hyvässä kunnossa olevat kulttuurihistorialliset arvokohteet %	31	40	45
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (milj. kävijää)	9,2	9,2	9,4
Kävijöiden rahankäytön aikaansaama paikallistalousvaikutus, milj. euroa	-	371	375

	2020 toteutuma	2021 arvio	2022 tavoite
Luontokeskusten ja maastopalveluiden asiakastyytyväisyys (1—5 arvoasteikko)	4,42	4,4	4,4

Metsähallitus

- tehostaa toimia lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehityksen pysäyttämiseksi ja toteuttaa erityisesti Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteita lisäämällä merkittävästi luonnonhoito- ja ennallistamistoimia sekä luontoinventointeja
- osallistuu merenhoitosuunnitelman seurantaohjelman ja toimenpideohjelman toimeenpanoon sekä parantaa sisävesien monimuotoisuuden suojelua
- edistää luonnonsuojelualueiden säädösvalmistelua, kiinteistönmuodostusta ja rajojen merkintää
- laatii NATA-arviointeja ja hoito- ja käyttösuunnitelmia (HKS) ja hoitaa muita suojelualueiden haltijaviranomaisen tehtäviä sekä varmistaa näiden edellyttämän riittävän ja ajantasaisen tietopohjan
- vastaa luonnonsuojelualueiden, luontotyyppien ja lajiston tietojärjestelmien kehittämisestä ja tietosisältöjen laadun parantamisesta
- priorisoi edelleen kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden ylläpitoa ja hoitoa suojelu- ja käyttöarvojen mukaan
- ylläpitää ja kehittää laadukkaita ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluita huolehtimalla samalla luonnonsuojelualueiden ekologisesta kestävyydestä
- vähentää retkeily- ja opastuspalveluiden korjausvelkaa
- viestii luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja luonnon kestävästä käytöstä edistäen kansalaisten ympäristötietoisuutta ja luonnon virkistyskäytön hyvinvointivaikutuksia.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 5 700 000 euroa, josta noin 300 000 euroa on tarpeettomien kiinteistöjen myyntituottoja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallispuistot ja luontokohteet	-1 700
Luonnonsuojelun rahoitus (HO 2019 kertaluonteinen)	8 000
Luonnonsuojelurahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	-19 200
Saimaan lisääminen Unescon luonnonperintökohteeksi	-100
Siidan vuokrankorotus	154
Palkkausten tarkistukset	123
Yhteensä	-12 723

2022 talousarvio	55 219 000
2021 talousarvio	67 942 000
2020 tilinpäätös	71 462 000

60. Siirto Öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 10 § ja 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin korvauksiin sekä pelastuslaitosten öljyntorjuntavalmiuden ylläpitämiseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla Öljysuojarahasto korvaa öljyvahingosta ja torjunta- ja ennallistamiskustannuksista sekä pelastustoimelle torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneita kustannuksia.

2022 talousarvio	4 000 000
2021 talousarvio	4 000 000

61. Vesien- ja ympäristöhoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 542 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisten vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamisen avustuksiin ja tukiin sekä näiden myöntämisestä aiheutuviin menoihin
- 2) laissa pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta (246/2019) tarkoitettujen avustusten maksamiseen ja järjestämistehtävänä toteutettavaan maaperän, pohjaveden tai sedimenttien pilaantumisesta terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan selvittämiseen ja pilaantuneen alueen puhdistamiseen sekä vireillä olevien nytemmin kumotun jätelain (1072/1993) 35 §:ssä tarkoitettujen valtion jätehuoltotöiden loppuun saattamiseen
- 3) hankkeista aiheutuvien enintään 32 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 4) ympäristövahinkojen ehkäisyn kannalta välttämättömiin toimiin
- 5) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

Määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vesiensuojelun tehostamisohjelman KIPSI-hankkeen toteuttamiseksi saa tehdä sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja talousarviovuoden jälkeisille vuosille yhteensä enintään 1 500 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesiensuojelun tehostamisohjelma	7 500 000
Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toteuttaminen	1 521 000
Pilaantuneiden alueiden kunnostus	1 521 000
Yhteensä	10 542 000

Määrärahasta käytetään 9 021 000 euroa vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen osana vesiensuojelun tehostamisohjelmaa pohja- ja pintavesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja turvaamiseksi. Erityisesti heikentyneiden rannikkovesien ja jokien tilaa parannetaan. Julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestökentän yhteistyötä, verkostoja ja kumppanuuksia vahvistetaan. Samalla edistetään Suomen vesialan liiketoimintaa, kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia tukemalla uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyvien käytäntöjen jakamista.

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa isännättömien pilaantuneiden maa- ja pohjavesialueiden selvitys- ja puhdistushankkeiden koordinoinnista, järjestämisestä tai avustamisesta aiheutuviin menoihin ympäristö- tai terveystieteiden kannalta merkittävässä kohteissa, jotka on priorisoitu yhteistyössä alueellisten ELY-keskusten kanssa ja joiden toteuttamisesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa keskitetysti.

Määrärahalla edistettäviä hankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	Yhteensä vuodesta	
	2023	2022 lähtien
Vuoden 2022 sitoumukset	1 500	1 500
Yhteensä	1 500	1 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kestävä kaupunkikehitys -ohjelma (HO 2019 kertaluonteinen)	-1 500
Lappeenrannan kaupungin European Green Leaf -teemavuosi	-225
Puurakentamisen ohjelma	-2 000
Vesiensuojelun tehostamisohjelman jatko (HO 2019)	7 500
Vesiensuojelun tehostamisohjelman toteuttaminen	-12 000
Vesistöjen ja kosteikkojen kunnostus	-300
Yhteensä	-8 525

2022 talousarvio	10 542 000
2021 talousarvio	19 067 000
2020 tilinpäätös	46 792 000

63. *Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 44 130 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen
- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 21 §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkintäpalvelujen hankkimisesta aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin
- 7) enintään 100 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten tai Helmi-ohjelman suoalueiden suojelua edistävien tarjousten käsittelyä
- 8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen
- 9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista
- 10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua
- 11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätosperusteisena.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston, Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) ja Helmi-ohjelman toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2022 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2022 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä turvataan luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä alueita. Erityisesti toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja soidensuojelua osana Helmi-ohjelmaa. Määrärahalla toimeenpannaan myös valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja tarvittaessa.

METSO-ohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin varataan alustavasti 30 000 000 euroa ja soidensuojeluun osana Helmi-ohjelmaa vähintään 7 500 000 euroa. Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen varataan alustavasti 3 000 000 euroa sekä virkistysalueiden hankinnan tukemiseen 100 000 euroa. Määrärahasta 1 000 000 euroa voidaan tarvittaessa osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2023	2024	2025	Yhteensä vuodesta 2022 lähtien
Vuoden 2022 sitoumukset	5 000	3 000	2 000	10 000
Menot yhteensä	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	-12 000
Yhteensä	-12 000

2022 talousarvio	44 130 000
2021 talousarvio	56 130 000
2020 tilinpäätös	74 630 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 762 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille

2) kehitysmaiden edustajien kansainvälisiin ympäristökokouksiin, sopimusneuvotteluihin ja asiantuntijaseminaareihin osallistumisen tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ilmasto ja ilmakehä	350 000
Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus	500 000
Itämeri, vesistöt ja vesivarat	660 000
Materiaalitehokkuus ja kemikaalit	200 000
Asuminen ja rakennettu ympäristö	2 000
Muut maksut ulkomaille	50 000
Yhteensä	1 762 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

2022 talousarvio	1 762 000
2021 talousarvio	1 762 000
2020 tilinpäätös	2 062 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa:

Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

Annetaan hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi kaavoitus- ja rakentamislainsäädännön kokonaisuudistuksella vastataan toimintaympäristön muutoksiin, joita ovat muun muassa ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen, liikkumisen murros sekä digitalisaatio ja muutokset hallintorakenteissa. Uudistuksessa kehitetään alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää ja rakentamista koskevaa ohjausjärjestelmää sekä selkeytetään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia valmistelu-, päätöksenteko- ja toimeenpanotehtäviä.

Digitalisaation avulla maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Keskeisenä keinona on rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen kansallisesti yhteentoimivien palvelualueiden ja tietorakenteiden avulla. Uudistusta toteutetaan digitaalisen rakennetun ympäristön hankkeessa. Vuonna 2022 kokeillaan uusien yhteentoimivien rakennetun ympäristön tiedon rakenteiden

toimivuutta ja toteutetaan alustan ja kansallisten suunnitelma- ja rakennustietovarantojen kokeiluversiot.

Maakuntakaavoituksessa painotetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistä ja sitä tukevaa maakuntien liittojen ja eri viranomaistahojen vuorovaikutteista yhteistyötä kaavaprosesseissa.

Hyvän elinympäristön turvaamiseksi kehitetään keinoja sekä kasvavien kaupunkiseutujen että väestöltään vähenevien alueiden suunnittelun parantamiseen. Edistetään maaseudun ja kaupungin kestävää vuorovaikutusta vastaamaan alue- ja yhdyskuntarakenteen eriytymiskehityksen sekä teknologiakehityksen aiheuttamaan alueidenkäytön toimintaympäristön muutokseen. Monipaikkaisuus ja etätyö, uudet vähähiilisemmät liikkumismuodot, hajautetut energiaratkaisut, lähiruoka, virkistyskäyttö ja matkailu sekä kaupungistumiseen tarvittavien maa-ainesten ja vesivarojen kestävä hyödyntäminen edellyttävät nykyisten ja uusien ohjauskeinojen kehittämistä sekä sektorit ja alueet yhdistäviä kumppanuuksia maaseudun ja kaupungin välillä.

Kulttuuriympäristöjen arvot ja myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnissa sekä yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnistetaan ja niitä osataan hyödyntää hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Alueiden käytössä ja rakentamisessa otetaan huomioon tunnistetut kulttuuriympäristöt ja turvataan niiden arvojen säilyminen. Edistetään kulttuuriympäristöjen joustavaa käyttöä ja saavutettavuutta.

Merialuesuunnittelulla vaikutetaan merialueen taloudellisen kasvun lisäämiseen ja meriympäristön käytön kestävyteen ja suojelun parantamiseen. Ympäristöministeriö huolehtii merialuesuunnittelun kehittämisestä ja yhteistyöstä naapurimaiden kanssa ja maakuntien liitot merialuesuunnitelmien laatimisesta.

Toteutetaan valtioneuvoston kanslian vastuulla olevaa Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaa, joka linjaa toimintatapojen muutosprosessin erityyppisten sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi. Tavoitteena on julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja kaikkien sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen. Kymmenvuotisen ohjelmakauden ajaksi on suunniteltu lukuisia toimia, joilla vakiinnutetaan normaaliin kiinteistönpitoon menettelytapa, jossa rakennusten kunto, tarkoitukseensa sopivuus ja käyttäjien kokemukset tarkistetaan säännönmukaisesti ja tilannetta arvioidaan moniammatillisessa yhteistyössä.

EU:n rakennustuoteasetuksen (EU) N:o 305/2011 ongelmien ratkaisemiseen vaikutetaan proaktiivisesti, jotta rakennustuotteiden sisämarkkinat toimisivat paremmin. Osallistutaan rakennustuoteasetuksen uudistustyöhön ja CPR Acquis -työhön. Rakennustuoteasetuksen osittainen toimimattomuus vaikeuttaa tällä hetkellä rakennusalan yritysten ja viranomaisten toimintaa. Suomi on väkilukuun suhteutettuna EU:n suurin rakennustuotteiden viejä, joten rakennustuoteasetuksella on suuri merkitys Suomen rakennustuoteollisuudelle. Osallistutaan myös mm. juomavesidirektiivin täytäntöönpanoon liittyvään, veden kanssa kosketuksissa olevien rakennustuotteiden valmistuksessa käytettävien aineiden ja materiaalien terveydellisten kriteerien ja hyväksyntämenettelyjen valmisteluun.

Alueiden käytön suunnittelu tukee vihreän infrastruktuurin ylläpitämistä ja vahvistamista. Viherrakennetta tarkastellaan kokonaisuutena. Luonnossa liikkumismahdollisuuksia ja lähivirkistysmahdollisuuksia parannetaan niin, että luonto siihen liittyvine kulttuurikohteineen on kaikkien saavutettavissa.

Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

Edistetään kaupunkiseutujen eheää ja vähähiiliseen liikkumiseen kannustavaa yhdyskuntarakennetta sekä luodaan edellytyksiä elinympäristön laatua parantavalle täydennysrakentamiselle. Täydennysrakentamisella hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria, vähennetään liikennetarvetta ja tuetaan joukkoliikenteen ja palvelujen järjestämistä. Kirkonkylien, kylien ja maaseudun maankäytön ohjausta kehitetään huomioiden niiden ominaispiirteet, luonnonvaratalouden uudet kehityssuunnat ja pyrkimys paikalliseen energiantuotantoon.

Tuulivoimarakentamisen edellytyksiä parannetaan edistämällä laadukasta sekä riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin perustuvaa kaavoitusta ja lupamenettelyitä. Tuulivoimarakentamisen suunnittelun ohjausta tehostetaan ja yhtenäistetään.

Toteutetaan toimenpidekokonaisuus, jolla tuetaan hiilijalanjäljen pienentämistä asumisessa, parannetaan olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta. Valmistellaan toimia ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi uudisrakentamisessa ja korjaamisessa. Jatketaan vähähiilisen rakentamisen tiekartan toimeenpanoa ja kehitetään rakennuksen elinkaaren aikaiseen hiilijalanjälkeen perustuvaa säädosohjausta yhteistyössä muiden pohjoismaiden ja Euroopan komission kanssa. Päivitetään vähähiilisen julkisen rakentamisen hankintakriteerit. Toteutetaan rakennustuotteiden ja -prosessien päästötietokanta ja käynnistetään rakennusten päästötietojen seuranta. Jatketaan vähähiilisen rakentamisen taloudellisen ohjauksen kehittämistä.

Toteutetaan rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) ja sen muutoksen sekä osaltaan energiatehokkuusdirektiivin (EED) ja uusiutuvan energian direktiivin (RED II) kansallista toimeenpanoa. Edistetään vähimmäisvaatimuksia energiatehokkaampaa uudis- ja korjausrakentamista. Energiatehokkuutta parantavissa korjausrakentamistoimissa huomioidaan rakennuksen ominaispiirteitä säilyttäviä ja turvaavia ratkaisuja, jotka samalla tukevat elinympäristön laadun parantamista sekä kulttuuriympäristön ja perinteisen rakennuskannan arvojen ja hyvinvointia luovien mahdollisuuksien huomioon ottamista. Osallistutaan EPBD:n muutosten valmisteluun sekä ekosuunnittelu- ja energiamerkintäsäädösten tuoteryhmäkohtaiseen valmisteluun. Huolehditaan rakennustuotteita koskevien säädösten toimeenpanosta, ohjauksesta ja markkinavalvonnasta.

Vuonna 2022 myönnetään avustuksia tavoitteena vauhdittaa rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja luopumista öljylämmityksestä ja siirtymistä muihin lämmitysmuotoihin.

Edistetään puurakentamista puurakentamisen ohjelmalla perustuen energia- ja ilmastostrategian toteuttamiseen. Ohjelmassa toteutetaan mm. tutkimus- ja kehitystyötä liittyen puun käytön erityiskysymyksiin tiivistyvien kaupunkien rakentamisessa ja suurten puurakenteiden käytössä sekä edistetään julkista puurakentamista ja alueellisten osaamiskeskittymien muodostumista. Jatketaan yleisöviestintää, jossa herätetään kansalaisten kiinnostusta rakennusmateriaaleihin ja terveelliseen asumiseen.

Rakentamisen muovit green deal -sopimuksen toimenpiteinä valmistellaan ja toteutetaan laajaa koulutuskokonaisuutta. Koulutus on tarkoitettu niin tilaajille, rakennuttajille kuin rakennushankkeiden toteuttajille ja kaikille rakentamisen toimitusketjun toimijoille. Tietopohjaa rakentamisen muovien kulutusmääristä, niiden kierrätettävyydestä ja kierrätysmarkkinoista lisätään selvityksillä ja kokeiluhankkeissa. Näiden perusteella rakennetaan tietoa ja tiedonkeruujärjestelmää green deal -sopimuksen toimeenpanon tueksi.

Edistetään suunnitelmallista kiinteistönpitoa ja korjausrakentamisen hyviä käytäntöjä tehostamalla kiinteistönpidon välineistön käyttöä, hyödyntämällä verkkoviestintää ja korjausneuvontaverkkoa.

Jatketaan toimia rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistä nostamiseksi sekä hyödyntämisen laadun parantamiseksi. Valmistellaan rakennus- ja purkuluvan yhteydessä annettavaa rakennusjäteselvitystä koskevaa lainsäädäntöä, valtakunnallisen rakennus- ja purkujättekisterin toteutusta sekä parannetaan Materiaalitorin edellytyksiä toimia rakennus- ja purkumateriaalien markkinoiden alustana. Laaditaan menetelmä rakennusten materiaaliselosteen laatimiseksi. Tehostetaan verkkopohjaisen rakennusjäteilmoituksen käyttöä, rakennus- ja purkujätteiden hyödyntämistä materiaaleina sekä teollisten symbioosien hyödyntämistä ja parannetaan rakennus- ja purkujätetilastointia. Kehitetään rakentamisen kierrätystuotteiden sisämarkkinasääntöjen mukaisia menettelyjä ja selvitetään kansallisen end-of-waste -kriteerien edellytyksiä. Jatketaan rakennetun ympäristön materiaalivirtojen seurannan tietopalvelun kehitystä.

Kestävä kaupunkikehitys

Asuntorakentamisen määrä on laskenut hallitusti ja vuonna 2020 asuntoaloitusten määrä väheni maltillisesti n. 39 000:n tasolle. Vuonna 2021 asuntoaloitusten arvioidaan laskevan n. 34 000—36 000 asunnon tasolle, ja vuonna 2022 arvioidaan rakennettavan n. 31 000—33 000 uutta asuntoa. Asuntorakentaminen on painottunut pienempiin kerrostaloasuntoihin ja kohdentunut suurimpiin kasvukeskuksiin. Valtion tukema asuntotuotanto on kasvanut ja vuonna 2020 tuettuja asuntoja aloitettiin yhteensä yli 9 000 kappaletta, joista n. 8 700 oli korkotuettuja asuntoja.

Asuntopoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on lisätä asuntorakentamista, vahvistaa talouskasvua ja työllisyyttä, uudistaa asutuskantaa, edistää rakennusalan kilpailua, lisätä kotitalouksien valinnanvapautta sekä vastata asumistarpeita koskeviin rakenteellisiin muutoksiin.

Joustavasti toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvavien kaupunkiseutujen hallittua yhdyskuntarakenteen kehittymistä ja luovat edellytyksiä seutujen yleiselle taloudelliselle toimintakyvylle sekä erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle. Kysyntään joustavasti reagoiva riittävä asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien keskusten asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa ja seudun kilpailukykyyn parantumisessa. Väestöltään vähenevillä alueilla kehitetään ratkaisuja tyhjenevien asuntojen ongelmaan erityisesti tuetun asuntokannan suhteen.

Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta kehittämällä parannetaan palvelujen tehokasta tarjontaa ja saavutettavuutta, edistetään kestävien kulkumuotojen käyttöä, vähennetään autoilun tarvetta ja lisätään arjen sujuvuutta. Alueita kehitetään kokonaisvaltaisesti siten, että maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitelmat sekä toteutus sovitetaan yhteen seuduittain yli kuntarajojen.

Kohtuuhintaisia asumisratkaisuja tarvitaan erityisesti pääkaupunkiseudulla, jossa on kaikkein haastavin asuntomarkkinatilanne. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, kasvava tarve työvoimalle ja lisääntynyt maahanmuutto ylläpitävät asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa.

Asuntomarkkinoiden toimivuuden ja kohtuuhintaisen asumisen ensisijainen edellytys on riittävä, nopeasti käyttöön saatavissa oleva tonttivaranto. Kaavoitettua tonttivarantoa on tarve lisätä tukeutuen jo olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, jolloin joukkoliikenteen ja palveluiden tehokkaan järjestämisen edellytykset toteutuvat.

Suurimpien kaupunkiseutujen maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevalla sopimusmenettelyllä (MAL) vahvistetaan sekä kuntien keskinäistä että kuntien ja valtion eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä seutujen toiminnallisen kokonaisuuden parantamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Vuonna 2022 jatketaan seitsemälle kaupunkiseudulle (Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän ja Kuopion) solmittujen 12-vuotisten MAL-sopimusten vuosille 2020—2023 osoitettujen toimenpiteiden toteuttamista ja toteuttamisen seuranta.

Metropolipolitiikkaa koordinoimalla kehitetään metropolialuetta kokonaisuutena painottamalla eri toimijoiden yhteistyömuotoja ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden aluelähtöistä räätälöintiä. Jatketaan metropolipolitiikan kehittämistä ottaen huomioon hallitusohjelman kaupunkeja ja erityisesti metropolialuetta koskevat linjaukset.

Toteutetaan kansallista Kestävä kaupunki -ohjelmaa. Ohjelmalla tuetaan kumppanuuslähtöisesti erityisesti kaupunkien omaa ja uudentyypistä toimintaa kohti laaja-alaisesti eri näkökulmat yhteen sovittavaa kestävää kaupunkikehitystä. Uudentyyppisiä toimintatapoja kehitetään mm. työskentelemällä yhdessä haasteisiin pureutuissa käytännön kokeiluissa, hyödyntäen olemassa olevia kaupunkiverkostoja, hyvien käytäntöjen levittämistä ja laajempaa monistamista sekä kansainvälistä kokemustenvaihtoa. Ohjelman oppeja hyödynnetään kaupunkikehittämisen strategisemmän yhteistyön tasolla ja kaupunkipolitiikkakokonaisuuden työvälineinä.

Käynnistään valtakunnallinen alueidenkäytön kehityskuvatyö, joka luo ja ylläpitää kestäväan kehitykseen perustuvaa strategista kokonaiskuvaa ja arviota alue- ja yhdyskuntarakenteen tilanteesta, kehitysnäkymistä sekä kehittämisen tarpeista, tavoitteista ja toimista. Luodaan alueidenkäytön kehityskuvasta jatkuvasti ajantasainen prosessi ja yhteistyöfoorumi eri toimijoiden kanssa.

Ikääntyneen väestön kotona asumisen edellytyksiä edistetään. Ikääntyneiden tarpeita vastaavien asumisratkaisujen tarjontaa lisätään, ml. yhteisöllinen asuminen. Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelman kautta avustetaan kuntia kehittämään ikääntyneiden asumista ja asuinympäristöjä. Erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen. Asunottomuustyötä jatketaan. Asumisneuvontaa laajennetaan ja vakiinnutetaan. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan tavoitteena lakkauttaa kehitysvammaisten laitospaikat tarjoamalla tarpeita vastaavia monipuolisia asumisratkaisuja. Lisäksi kotoa muuttaville aikuisille kehitysvammaisille osoitetaan asuntoja. Myös mielenterveyskuntoutujien asumista parannetaan.

Valtion tuotantotuen perusteena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääsääntöisesti suurille kaupunkiseuduille, etenkin Helsingin seudulle, joilla tarve kohtuuhintaisista asumisratkaisuista on suurin. Helsingin seudun asuntotuotannossa valtion tukemaa normaalia vuokra-asuntotuotantoa tuetaan käynnistysavustuksin.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2019	2020	2021 arvio	2022 arvio
ARA-tuotanto (lainapäätökset)				
Kasvukeskukset	7 800	9 000	9 000	9 000
Muu maa	800	800	800	800
Erityisryhmille tarkoitetut asunnot ARA-tuotannossa	1 500	1 800	2 000	2 000
Takauslainoitettut vuokra-asunnot	300	300	400	400
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	65	65	65	65
Asuntojen hintojen muutos, %	1,2	1,4	0—2	0—2
Vapaaohjelmien vuokrien muutos, %	1,4	1,4	0—1	0—1
Aravavuokrien muutos, %	2	1,1	0—1	0—1

Helsingin seudun MAL-sopimuksen toteutuminen sopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2019 toteutuma	2020 toteutuma	2021 arvio	2022 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	16 500	16 500	16 500	16 500	16 500
Koko asuntotuotanto (alkava)	16 500	17 800	17 000	17 000	17 000
Valtion tukema asuntotuotanto (alkava)	5 800	4 500	4 500	4 500	4 500

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2020 ja arvio vuosista 2021—2022

	2020 toteutuma asuntoa	2021 arvio asuntoa	2022 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	39 000	36 000	34 000
— asuntolainojen korkotuki	9 200	9 200	10 000
— täytetakauksellinen välimalli	400	400	400
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	29 400	26 400	23 600
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	2 900	3 000	3 500
Perusparannuksen takauslainoitus	-	8 000	8 000
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	9 000	9 000	9 000
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	500	500	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontakaus ¹⁾	16 000	16 000	16 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin merkittävästi uusiin lainoihin liittyviä takausriskejä. Aravalainakanta supistuu odotetusti samalla kun valtion asuntorahoituksen takauskanta sekä korkotukilainakannan määrä kasvavat. Aravalainojen ylimääräiset lyhennykset ovat laskeneet alhaisen korkotason seurauksena selvästi.

Vanhon maksuviiveisten aravalainojen osuus koko lainakannasta on säilynyt n. 0,9 %:n tasolla. Ongelmissa olevilla kohteilla ja yhtiöillä ongelmat ovat pitkäkestoisempia ja syvempiä, mikä saattaa johtaa aiempaa suurempiin luottotappioihin. Valtiokonttorin riskimallin mukaan aravalainapääomista n. 70 % kohdistuu pienen tai erittäin pienen riskin kuntiin. Valtiontakauksellisista lainoista suurin osa kuuluu erittäin pienen riskin kuntariskiluokkaan. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisten tervehdyttämistoimenpiteiden ja rahoitusjärjestelyiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Asuinrakennusten perusparantamisen yhteydessä mahdollinen tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista.

Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan vähäisiä. Takauskorvausten määrä, joka on vaihdellut vuodesta 2009 lähtien n. 200 000 euron ja 900 000 euron välillä vuodessa, oli v. 2020 n. 300 000 euroa.

	2019	2020	2021 arvio	2022 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.12.)	3 681	3 239	3 000	2 800
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	13 301	14 406	15 500	16 500
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	2 040	1 961	2 000	2 000
Maksuviveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,6	0	0,2	0,2
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	5 400	4 100	4 500	5 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2020—2022 (milj. euroa)

	2020 toteutunut	2021 talousarvio	2022 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Asuntojen korjausavustukset 35.20.55	4,9	6,25	6,25 ¹
— Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen 35.20.30	1,0	-	-
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	35	25	10
Yleinen asumistuki	1 665	1 619	1 644
Eläkkeensaajan asumistuki	637	656	688
Opiskelijoiden asumislisä	18	20	21
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	5,4	0,7	0,9
Avustusten myöntämisvaltuudet			
— korkotukilainoituksen käynnistysavustus	30,0	30,0	39,0
— avustukset erityisryhmille	90	90	90
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	2,6	2,6	2,6
— purkuavustukset	8,0	8,0	8,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	15,0	25,0	25,0
— aravatalojen purkuakordit	8,0	8,0	8,0
— aravatalojen rajoitusakordit	2,0	2,0	2,0
— asumisneuvontatoiminta	0,9	0,9	0,9
— korjausavustukset	23,6	27,6	30,25
— käyttötarkoituksen muutosavustus	1,0	1,0	1,0
— avustus asuntojen kunnostamiseksi ikääntyneille	5,0	10,0	10,0
— energia-avustus asuinrakennuksille	20,0	40,0	40,0
— lähiöohjelma	5,0	8,0	8,0
— asunto-osuuskunnat	0,4	-	-
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämisrahoitus	0,7	0,7	0,7
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	1 750	1 800	2 000
Valtion takausvaltuus täytetakauksellisen välimallin vuokratulojen rakentamislainoille	285	285	285
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	100	100	100
Kokonaistakausvaltuuden muutos omistusasuntolainoille	-	-	100

¹⁾ Määrärahaa käytetään ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaan liittyviin avustuksiin 850 000 euroa.

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 692 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus edistää kestäväää ja kohtuuhintaista asumista tukien toimeenpanolla, ohjauksella ja valvonnalla sekä niihin kytkeytyvällä kehittämistoiminnalla. Virasto hoitaa asuntorakentamisen korkotukilainoitukseen, valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä sekä rahoittaa asumisen kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa, valvoo ARA-vuokra-asuntojen vuokrien määritystä, hoitaa lainoihin ja takauksiin liittyvää riskienhallintaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden informaatiopalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ottaa toiminnassaan erityisesti huomioon vanhenevan väestön asumistarpeet, energiatehokkuuden parantamisen ja asuinalueiden kehittämisen. Virasto vastaa energiatodistusmenettelyn valvonnasta ja huolehtii energiatodistustietojärjestelmän ylläpidosta.

Uusi asumisoikeusasunnoista annettu laki tulee voimaan 1.1.2022. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus valmistautuu uusien asukasvalinta- ja asukashallintosäännösten soveltamisen aloittamiseen kehittämällä uuden tietojärjestelmän uuden lain mukaista valtakunnallista järjestysnumerorekisteriä varten sekä ohjeistamalla ja neuvomalla toimijoita uuden lain soveltamisen aloittamisessa

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2022:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

— painottaa toiminnassaan kohtuuhintaisen ARA-vuokra-asuntotuotannon edistämistä erityisesti Helsingin seudun ja muiden MAL-seutujen osalta ja kehittää tukien toimeenpanoa.

— painottaa hankkeiden toteutumista kilpailumenettelyin siten, ettei hankkeiden kustannusten nousu ylitä kohtuullista tasoa. Hankkeita hyväksyettäessä tarkastellaan myös vuokratasoa.

— kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille kohteiden pitkäaikaisen tarpeen perusteella. Tukee avustuksilla esteettömyyttä ja asuntojen korjaamista, asumisneuvontaa ja lähiöohjelman toteuttamista sekä osallistuu kehitysvammaisten asumista koskevien linjausten toteuttamiseen ja ikääntyneiden asumisen kehittämiseen. Vakiinnuttaa kehittämistoiminnan tuloksia kohtuuhintaisen asumisen ja elinkaaritehokkaan rakentamisen, käytön ja hoidon sekä peruskorjaamisen edistämiseen toiminnassaan.

— etsii keinoja asuntomarkkinoiden jakautumisen seurauksena syntyvien vuokratyöyhtiöiden taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi ja edistää asuntokannan sopeuttamista kysyntää vastaavaksi yhdessä kiinteistönomistajien ja kuntien kanssa kehittämällä kokonaisvaltaista ja ennakoivaa asuntokannan suunnittelua.

— vastaa asumisoikeusasuntoihin liittyvistä valvonta- ja ohjaustehtävistä sekä järjestysnumerorekisterin kehittämisestä ja ylläpidosta.

- kehittää palveluprosesseja ja huolehtii tukien tehokkaasta toimeenpanosta.
- kehittää asuntolainoista aiheutuvien takausvastuiden riskien hallintaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2019	2020	2021	2022
ARAn tekemiä päätöksiä ja muita suoritteita (kpl)	toteutuma	toteutuma	arvio	arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen	197	236	250	250
Myönnettyt korjaus- ja energia-avustukset	1 740	2 945	5 000	5 000
Avustusten maksatukset	1 377	2 299	4 500	5 500
Luovutuksensaajan nimeämiset	52	52	50	50
Rajoituksista vapauttamiset	171	150	150	150
Ohjaus- tai valvontakäynnit	45	40	40	40

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2020	2021	2022
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	6 314	7 515	7 012
Bruttotulot	458	450	320
Nettomenot	5 856	7 065	6 692
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	758	1 017	115
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 017	115	22

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ASO-tietojärjestelmähanke	140
ASO-tietojärjestelmän pysyvät ylläpitokustannukset	70
Asumisoikeusasumisen lainsäädännön uudistaminen	175
Energia-avustuksiin liittyvä resursointi	140
Lisääntyvät tehtävät (HO 2019)	200
Lisääntyvät tehtävät (kertaluonteinen)	-280
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-23
Palkkausten tarkistukset	27
Tasomuutos	80
Yhteensä	529

2022 talousarvio	6 692 000
2021 III lisätalousarvio	400 000
2021 talousarvio	6 163 000
2020 tilinpäätös	6 115 000

04. Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) digitaalisen rakennetun ympäristön hankkeesta aiheutuviin valtion menoihin ja kansainvälisen yhteistyön kuluihin ja maksuihin
- 2) avustusten maksamiseen valtionavustuslain nojalla
- 3) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla luodaan rakennetun ympäristön valtakunnallinen digitaalinen rekisteri ja tietoaalusta, joihin maankäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat. Määräraha liittyy digitalisaation edistämiseen maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen yhteydessä. Tavoitteena on parantaa tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistää osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Määrärahalla tuotetaan rekisterin ja alustan pohjaksi yhteentoimivat tiedon rakenteet sekä tuetaan toimialan digikehitystä ja valmiutta tämän rekisterin käyttöönottoon. Hankkeessa tuetaan toimialan investointeja. Hankkeessa siirrytään järjestelmän jatkokehitys- ja ylläpitovaiheeseen.

2022 talousarvio	7 300 000
2021 III lisätalousarvio	—
2021 talousarvio	7 300 000
2020 tilinpäätös	7 300 000

(06.) Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (siirtomääräraha 3 v)

2021 III lisätalousarvio	1 000 000
--------------------------	-----------

(30.) Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäiseminen (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2021 talousarvio	750 000
2020 tilinpäätös	1 000 000

32. *Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtionavustuslain nojalla asunnottomuutta ehkäisevien ja vähentävien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen kehittämiseen ja vahvistamiseen
- 2) asunnottomuuden tilastoinnin kehittämiseen
- 3) kulutusmenojen maksamiseen liittyen asunnottomuuden ehkäisemiseen ja tilastointiin liittyviin selvityksiin, tietojärjestelmiin sekä ohjeistukseen ja koulutustilaisuuksien järjestämiseen liittyviin menoihin
- 4) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on turvata asunnottomana olleiden tai asunnottomuusriskissä olevien asumisen sujuminen varmistamalla tarvittavien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen saatavuus. Kehitetään ja vahvistetaan matalan kynnyksen ja liikkuvia sosiaali- ja terveystalouden palveluja erityisesti asunnottomuuden vähentämisen ja sen ennaltaehkäisyn näkökulmasta ja turvataan näin vahvaa tukea tarvitsevien asunnottomien asuminen. Kunnat voivat hakea avustusta asumista tukevien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen kehittämiseen ja vahvistamiseen. Tuki suunnataan asiakastyötä tekevien henkilöiden palkkaamiseen ja tarvittaviin työvälineisiin sekä avustuksen hallintoihin. Nykyinen asunnottomuuden tilastointi ei tue riittävästi kunnissa tehtävää asunnottomuustyötä. Osa määrärahasta voidaan käyttää tilastoinnin kehittämiseen ja siihen tarvittaviin valtionhallinnon selvityksiin.

2022 talousarvio	3 400 000
2021 talousarvio	3 300 000
2020 tilinpäätös	3 300 000

(34.) *Avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen* (siirtomääräraha 3 v)

2020 tilinpäätös	14 895 000
------------------	------------

(37.) *Avustukset tuulivoimakaavoitukseen* (siirtomääräraha 3 v)

2021 III lisätalousarvio	250 000
2020 tilinpäätös	2 000 000

(52.) *Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2021 III lisätalousarvio	7 500 000
2021 talousarvio	5 500 000
2020 tilinpäätös	7 000 000

55. *Avustukset korjaustoimintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisiin avustuksiin sekä ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaan liittyviin avustuksiin sekä tilaisuuksien järjestämisestä, asiantuntijapalveluista ja virkamatkoista aiheutuviin kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen, hissien jälkiasentamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen asuinrakennuksissa sekä korjausavustuslain mukaisiin avustuksiin kuntotutkimusten ja korjaussuunnitelmien laatimiseen. Tämän lisäksi määrärahaa käytetään ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaan liittyviin avustuksiin 850 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

2022 talousarvio	6 250 000
2021 talousarvio	6 250 000
2020 tilinpäätös	5 290 000

(56.) *Avustukset asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseksi* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2021 III lisätalousarvio	15 000 000
2021 I lisätalousarvio	10 000 000
2021 talousarvio	9 440 000
2020 tilinpäätös	28 670 000

60. Siirto Valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtioneuvokset

Vuonna 2022 saa Valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) mukaisia lainoja yhteensä enintään 2 000 000 000 euroa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Vuonna 2022 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtioneuvoksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2022 saa asunto-osakeyhtiöalojen perusrakennuslainojen valtioneuvoksesta annetun lain (941/2014) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2022 saa valtioneuvoksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtioneuvoksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 800 000 000 euroa vuoden 2022 lopussa.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokra-asuntojen rakentamisen lyhyestä korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiöalojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtioneuvoksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetussa laissa, valtioneuvoksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtioneuvoksista annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiöalojen perusrakennuslainojen valtioneuvoksesta annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2022 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla

myöntää yhteensä enintään 10 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai arava-vuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Vuonna 2022 Valtiokonttori saa käyttää Valtion asuntorahaston varoista enintään 300 000 euroa Valtion asuntorahaston saatavien turvaamiseen kuten saatavien perintään ja vakuusomaisuuden hoitoon, takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen, kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen, kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai ulosottohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on rahaston laina-, takaus- tai muiden sellaisten saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla tai, mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, saa vuonna 2022 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n ja 16 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 10 000 000 euroa, kuitenkin siten, että aravarajoituslain 16 a §:n mukaisten rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 2 000 000 euroa.

Avustukset

Vuonna 2022 saa Valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksia erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 90 000 000 euroa.

Vuonna 2022 saa Valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämisavustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 200 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2022 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 8 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2022 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaista hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 25 000 000 euroa siten kuin asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2020—2023 myönnettävistä valtionavustuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (441/2020) tarkemmin säädetään. Lisäksi saa tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä mainittuun tarkoitukseen vuosina 2021—2023 myönnettävistä avustuksista siten, että vuodesta 2020 lukien avustusten ja ehdollisten ennakkopäätösten yhteismäärä on enintään 70 000 000 euroa.

Vuonna 2022 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 39 000 000 euroa valtion ja MAL-seutujen väliin maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukseen sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on Helsingin seudulla 10 000 euroa ja Tampereen, Turun sekä Oulun seuduilla 3 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Kaikilla MAL-sopimukseen sitoutuneilla seuduilla puurunkoisille asuinkerrostaloille myönnetään lisäksi 5 000 euron erillinen asuntokohtainen käynnistysavustus edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2022 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää yhteensä enintään 900 000 euroa asumisneuvojatoimintaan. Avustuksen määrä on enintään 35 % kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Vuonna 2022 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaista avustuksia lähiöiden elinvoiman edistämiseksi sekä segregaaion ehkäisemiseksi yhteensä enintään 8 000 000 euroa. Avustusta voidaan myöntää kasvukeskuskaupungeille. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että lähiökehittämisestä on laadittu ympäristöministeriön hyväksymä suunnitelma ja lähiöiden kehittäminen on osa kunnan strategista suunnittelua. Avustusta voidaan myöntää alueen hiilineutraalisuuden edistämiseen, yhteisöllisyyttä ja elinvoimaa vahvistavien tilojen ja toimintojen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteuttamiseen sekä kehittämisen koordinointiin, täydennys-, lisä ja korjausrakentamisen edellytysten parantamiseen sekä ympäristön viihtyisyyden, laadun, toimivuuden, turvallisuuden, esteettömyyden ja viheralueiden parantamiseen kohdistuviin investointeihin. Avustusta voidaan myöntää myös tutkimuslaitoksille ohjelman tavoitteiden toteutumista tai edellä mainittujen hankkeiden toteutumista edistävään tutkimukseen. Lisäksi ympäristöministeriö voi käyttää 200 000 euroa vuodessa ohjelman toteuttamista tukevaan viestintään. Avustuksen määrä voi olla enintään 35 % hankkeen kustannuksista. Tutkimus- ja selvityshankkeissa avustus voi olla 80 %. Avustettavan hankkeen kustannukset hyväksyy ja avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2022 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää asuinrakennuksille avustuksia energiatehokkuuden parantamiseen sekä älykkääseen ja joustavaan energiakulutukseen tähtääviin toimenpiteisiin yhteensä enintään 40 000 000 euroa siten, kuin energiatehokkuusavustuksista annettavalla asetuksella säädetään. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2022 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää käyttötarkoituksen muutosavustuksia yhteensä enintään 1 000 000 euroa kasvaville kaupunkiseuduille toimisto- ja teollisuusrakennusten muuttamiseksi vuokra-asuntokäyttöön. Avustuksen määrä on enintään 10 % hyväksytyistä muutoskustannuksista. Asuntoja on käytettävä vuokra-asuntoina vähintään 5 vuotta. Jos avustus myönnetään vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisella vuokra-asumisen perusparannuslainalla lainoitettaviin kohteisiin, avustuksen määrä on enintään 20 % hyväksytyistä muutoskustannuksista. Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Vuonna 2022 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 30 250 000 euroa.

Valtion asuntorahaston varoista saa valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 10 000 000 euroa arava- ja korkotukivuokra-asuntojen kunnostamiseen

ikäntyneille sopivaksi väestöltään vähenevillä alueilla siten kuin valtioneuvoston asetuksessa avustuksista arava- ja korkotukivuokra-asuntojen korjaamiseen ikääntyneille soveltuviksi vuosina 2020–2022 (1342/2019) säädetään.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2022 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää Valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Selvitysosa: Asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien tukemiseksi. Toiminnalla voidaan vähentää vuokraveloista ja hädöistä aiheutuvia kustannuksia. Asumisneuvonta on yhä enemmän vaikeiden sosiaalisten ongelmien parissa työskentelemistä. Toimintaa on tarpeellista kehittää yhtäältä ympäristöministeriön hallinnonalalla liittyen kiinteistötalouden ylläpitoon ja toisaalta kokonaisvaltaisesti, laajempaan asuinaluekohtaisesti vaikuttavampaan sosiaalipalveluna, joka kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

Valtion ja suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksien kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan kunnallistekniikka-avustuksilla. Avustukset sidotaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumiseen, kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Työvoiman saatavuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyyn turvaamiseksi korkotuettua normaalia vuokra-asuntotarjontaa edistetään korkotukilainotukseen liittyvällä vuokra-asuntojen käynnistysavustuksella, jotta asuntomarkkinat tarjoisivat tyydyttävissä määrin kohtuuhintaisia asuntoja pieni- ja keskituloisille kotitalouksille.

Valtion asuntorahasto on velaton eikä asuntorahastolla ole tarvetta uuteen varainhankintaan asuntorahastosta maksettavien velvoitteiden kattamiseksi.

2022 talousarvio —
2021 talousarvio —
2020 tilinpäätös —

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin yksityisille omistajille, kunnille, kuntayhtymille ja rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen
- 2) rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin
- 3) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille

4) viranomaisen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 17 §:n nojalla teettämien välttämättömien kunnostus- ja ennalleen saattamistöiden kustannuksiin.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien sekä rakennusperinnön hoitoa omistajan tai haltijana edistävien yhteisöjen avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2022 talousarvio	1 700 000
2021 talousarvio	1 700 000
2020 tilinpäätös	2 500 000